

TEKIJÄNOIKEUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNTA 2023-2027

TEKIJÄNOIKEUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNNAN 6. KOKOUS (6/2023–2027)

Aika: Maanantai 24.2.2025 klo 14.30–15.48
Paikka: Kokoushuone Auditorio, Eteläesplanadi 4

Puheenjohtaja Kristiina Kokko
Varapuheenjohtaja Jorma Waldén

Lakimies VT Minna Aalto-Setälä, Keskuskauppakamari
Juristi Eeva Asikainen, Suomen Kirjailijaliitto ry
Mediasääntelyn päällikkö Anniina Dahlström, Yleisradio Oy
Toiminnanjohtaja Sanna Haanpää, Suomen tietokirjailijat ry
Toiminnanjohtaja Karoliina Huovila, Teatteri- ja Mediatyöntekijöiden liitto Teme ry
Johtaja, edunvalvonta Lauri Kaira, Gramex ry
Toiminnanjohtaja Antti Kotilainen, Musiikkituottajat - IFPI Finland ry
Juristi Viivi Kuosa, Suomen Taiteilijaseura ry
Toiminnanjohtaja Laura Kuulasmaa, Apfi ry
Toiminnanjohtaja Elina Kuusikko, Suomen Näyttelijäliitto ry
Apulaisjohtaja Mikko Kuutti, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti
Toimitusjohtaja Valtteri Niiranen, Kopiosto ry
Toiminnanjohtaja Tommi Nilsson, Kuvasto ry
Hallituksen varapuheenjohtaja Markus Nordenstreng, Suomen Musiikintekijät ry
Toiminnanjohtaja Matti Numminen, AVATE ry
Edunvalvonnan johtava asiantuntija Anna Paimela, RadioMedia ry
Senior Legal Counsel Maria Reh binder, Aalto-yliopisto
Toimitusjohtaja Risto Salminen, Teosto ry, sijaisena Jenni Kyntölä
Apulaisjohtaja Liisa Savolainen, Kansalliskirjasto
Toiminnanjohtaja Tapani Tarvainen, Electronic Frontier Finland ry EFFI
Johtaja, elinkeinopolitiikka Riikka Tähtivuori, Medialiitto ry
Toimitusjohtaja Elina Ussa, Tietoliikenteen ja Tietotekniikan Keskusliitto, FiCom ry
Toiminnanjohtaja Niina Vettensola, Sanasto ry

Ministeriöiden ja viranomaisten asiantuntijat
Hallitusneuvos Anna Vuopala, opetus- ja kulttuuriministeriö
Hallitussihteeri Aura Lehtonen, opetus- ja kulttuuriministeriö, sihteeri
Lakimies Petra Sormunen, Patentti- ja rekisterihallitus
Erytisasiantuntija Roosa Patrakka, liikenne- ja viestintäministeriö
Lähetystöneuvos Touko Piiparinen, ulkoministeriö

14.30 Vsi Kristiina Kokko avaa kokouksen

14.32 Ajankohtaista

EU:n datasäädöksen toimeenpanoon liittyvän HE:n valmistelu aikataulu

Vuopala kertoi datasäädöksen toimeenpanoon liittyvän HE:n valmistelu aikataulun ajankohtaisen tilanteen. Hallituksen esitysluonnoksen lausuntoaika on päättynyt ja luonnos sai yleisesti ottaen paljon palautetta. OKM:n rooli valmistelussa on keskittynyt sui generis-

TEKIJÄNOIKEUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNTA 2023-2027

tietokantasuojaan ja datalukutaitoon. Tekijänoikeuksien osalta on kiinnitetty huomiota IP-oikeuksien, erityisesti tekijänoikeuslainsäädännön ja datasäädöksen väliseen suhteeseen. Valmistelussa on korostunut kysymykset viranomaistehtävistä. HE tullaan antamaan todennäköisesti syksyllä ja toimeenpano alkaisi mahdollisimman pian, sillä datasäädös tulee voimaan syksyllä 2025.

Lainsäädännön kansallisten muutostarpeiden arviointi

Lehtonen kiitti kirjallisista kommenteista, joita saimme ”Oikeuksien hankinta” -taustamuistiolunokseen kahdeltatoista neuvottelukunnan jäseneltä ja yhdeltä ulkopuoliselta taholta, sekä radio- ja tv-lähetyksen edelleen lähettäminen taustamuistiolunokseen yhdeltätoista neuvottelukunnan jäseneltä ja kahdelta ulkopuoliselta taholta. Saadut kommentit koskien radio- ja tv-lähetyksen edelleen lähettämistä jakautuivat. Seuraavaksi ministeriössä muokataan taustamuistioita saadut kommentit huomioiden. Edelleenlähettämistä koskevaa taustamuistiota muokataan myös yhteistyössä LVM:n kanssa. Asiaan palataan näiltä osin myöhemmin. Tekijänoikeuslain asiakohtaista arviointia on myös muiden asiakysymysten osalta jatkettu ja tavoitteena on, että toukokuun kokouksessa esiteltäisiin uusia taustamuistiolunoksia, mikäli luonnokset ovat sellaisessa vaiheessa, että voimme käydä niistä yhteistä keskustelua. Lopuksi Lehtonen välitti OTT Tuomas Mattilan yhteydenottopyynnön neuvottelukunnan jäsenille. Mattila tekee oikeustieteellistä tutkimusta Helsingin yliopistossa tekijänoikeuteen ja tekoölyyn liittyen ja hän keskustelisi mielellään neuvottelukunnan jäsenten kanssa aiheesta, sekä jäsenet voivat halutessaan lähettää Mattilan käyttöön ministeriölle toimittamansa kommentit liittyen Oikeuksien hankinta -taustamuistiolunokseen.

Tekoölyyn liittyvien tekijänoikeudellisten kysymysten käsittelyn jatko

Vuopala kertoi syksyllä ministeriölle luovutettujen kolmen pienryhmän laatimien loppuraporttien käsittelystä ministeriössä. Pienryhmien loppuraporteissa esiteltiin suosituksia ministeriölle. Ministeriö on saanut palautetta siitä, että jatkotyössä huomioitaisiin tasapuolisemmin edustettavuus ja kaikille relevanteille toimijoille annettaisiin mahdollisuus osallistua. Jatkotyötä varten on tärkeää saada esimerkiksi tekoölysovellusten kehittäjät ja teknologia-alan toimijat mukaan keskusteluun. Ministeriö tulee laittamaan loppuraportit ja niissä mainitut suositukset lausuntopalveluun ja pyytämään niihin liittyviä täydentäviä huomioita ja kommentteja, sekä pyytämään näkemyksiä suositusten priorisoinnista.

Keskustelu

YLEn edustaja nosti tärkeänä kysymyksenä esille äänen ja liikkeen käyttämisen tekoölyn kouluttamisessa, sekä henkilöbrändin mahdollisen väärinkäytön. Lisäksi kysyi, onko kansallisesti mahdollista edistää fine-tuning keskustelua käytännösääntöjen lisäksi.

Musiikintekijöiden edustaja korosti kestävyys näkökulmaa, sekä ekologista että laajemmin moniäänistä kulttuurikenttää. Toi myös esille eri mantereilla tapahtuvan tekoölysovellusten kehittämisen ja sen, miten eri mantereilla kehitetty tekoöly huomioi tekijänoikeuksia eri tavalla.

EFFI:n edustaja nosti esille kysymyksen kotimaisten tekijöiden ansainnasta eri tilanteissa.

Kopioston edustaja piti tekoälyasetuksen läpinäkyvyysselvointetta tärkeänä ja katsoo, että asetuksen 53 artikla tulee selkeyttämään tilannetta, kun artikla tulee voimaan elokuussa 2025. Myös Aalto-yliopiston edustaja katsoi, että elokuussa voimaan tulevat tekoälyasetuksen velvoitteet tulevat selkeyttämään tilannetta.

Apfi:n edustaja katsoi, että kentällä on paljon avoimia kysymyksiä, joihin ei tällä hetkellä ole vastauksia ja tilanne aiheuttaa merkittäviä oikeudellisia epävarmuuksia.

Vsi Kokko kiitti keskustelusta ja sanoi, että jatkotyön oikeaa ajankohtaa on hyvä miettiä huomioiden elokuussa voimaantulevat velvoitteet. Lisäksi tulisi huomioida se, mihin on mahdollista puuttua, sekä EU:n kilpailukyky tasapainossa kansalaisten suojelun kanssa.

Vuopala katsoi, että kansallista keskustelua olisi mahdollista jatkaa jo nyt keväällä, sillä EU:n tekoälyasetuksen velvoitteet kohdistuvat tekoälyn kehittäjiin, mutta tekoälyn ympärillä käytävä keskustelu on myös tätä laajempaa. Esimerkiksi luovien alojen omaan toimintaan kohdistuvaa koulutustarvetta ja sitä, mitä koulutus tarkoittaisi eri aloille, on mahdollista selvittää jo ennen elokuuta.

Neuvottelukunnan jäsenten ajankohtaiset asiat

Kopioston edustaja otti esille ajankohtaisena asiana kulttuuripoliittisen selonteon ja kysyi isä Kokon näkemystä siitä, mihin alan kannattaisi viestinsä keskittää erilaisissa kuulemisissa.

Vsi Kokko kertoi olleensa kuuntelemassa kulttuuripoliittisen selonteon lähetekeskustelua ja totesi ilahtuneensa käydystä runsaasta keskustelusta. Keskustelusta jäi sellainen kuva, että kaikki puolueet ovat yhteisen asian äärellä, joten tilaisuus kannattaa hyödyntää ja kehotti neuvottelukunnan jäseniä esittämään isojakin visioita erilaisissa kuulemisissa, sekä tilaisuutena myös haastaa ja kyseenalaistaa nykyistä kulttuuripoliittista järjestelmää.

Muut ajankohtaiset asiat

Lehtonen mainitsi, että yksityisen kopioinnin hyvitykseen liittyvä selvitys oli määrä toimittaa ministeriölle 31.12.2024, mutta määräaika jatkettiin tammikuun loppuun 2025.

Selvityshenkilö on toimittanut selvityksen myönnetyn lisäajan sisällä ja tällä hetkellä ministeriössä viimeistellään selvityksen julkaisua. Selvitys julkaistaan lähiviikkojen aikana.

14.55

EU-asiat

Puheenjohtajamaana toimivan Puolan kysely

Lehtonen esitteli lyhyesti neuvottelukunnan jäsenille etukäteen toimitetun puheenjohtajamaana toimivan Puolan laatiman kyselyn yhteishallinnointiorganisaatioiden kohtaamista haasteista EU:ssa erityisesti tekoälyyn liittyen. Kysely on yksi Puolan prioriteeteista neuvoston tekijänoikeustyöryhmässä. Saatujen vastausten perusteella Puola laatii puheenjohtajan yhteenvedon touko-kesäkuussa. Kysely on laaja ja osa kysymyksistä on suunnattu selkeämmin viranomaisille ja osa sidosryhmien edustajille. Puola toivoi vastauksia

TEKIJÄNOIKEUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNTA 2023-2027

laajasti kaikilta sidosryhmiltä. Vastaukset tulee toimittaa viimeistään 31.3.2025 sähköpostitse copyright.okm@gov.fi. Ministeriö kokoaa kaikki saadut vastaukset ja toimittaa yhden, yhtenäisen vastauksen huhti-toukokuun aikana. Suomen vastauksessa tullaan erittelemään tai teemoittamaan se, kenen vastaajatahon esittämistä kannoista on kyse, mutta yksittäisiä sidosryhmiä ei mainita nimeltä.

Keskustelu

Patentti- ja rekisterihallituksen edustaja kysyi, millä kielellä vastauksia toivotaan.

Lehtonen totesi, että vastaukset voivat olla joko suomeksi tai englanniksi.

EU:n tekoälytoimiston käytäntesäännöt

Vuopala kertoi EU:n komission tekoälytoimiston aloittamasta tekoälyasetuksen tekijänoikeuteen liittyvien käytäntesääntöjen ajankohtaisesta tilanteesta. Toinen luonnos julkistettiin joulukuussa ja ministeriö antoi omat kommenttinsa yhteistyössä TEM:n kanssa. Ministeriön vastauksessa huomioitiin neuvottelukunnan jäsenten toiseen luonnokseen antamat kommentit. Joulukuussa julkistettiin myös ensimmäinen luonnos tekoälyasetuksen 53 (1) d-alakohdassa mainitusta pakollisen tiivistelmän mallista. Käytäntesäännöt ovat vapaaehtoisia, toisin kuin pakollinen tiivistelmä. Suomi korosti vastauksessaan sitä, ettei käytäntesäännöissä eikä tiivistelmällä ei voida poiketa tai muuttaa asetuksessa todettua.

Ensimmäinen versio käytäntesäännöistä oli suppea ja toinen versio taas huomattavan laaja. Kolmatta versiota käytäntesäännöistä ei ole vielä julkaistu mutta voidaan olettaa sen olevan jotain tältä väliltä. Käytäntesäännöissä tavoitteena on saada aikaan tasapaino mallien kehittäjien, oikeudenhaltijoiden ja muiden sidosryhmien, kuten kulttuuriperintölaitosten intressien kesken. Suomi painotti kommentteissaan, että mallien kehittäjien tulisi luoda luottamusta siihen, minkälaisia datasettejä on käytetty mallin kouluttamisessa. Tähän sisältyy myös vastuu selvittää datasettien toimittajien tiedot (Know your Customer). ”Fine-tuning” osalta Suomi on pyytänyt selventämään asetuksen mukaisia velvoitteita tekijänoikeuksiin liittyen. Oikeuksien pidättämisen osalta mallien kehittäjien tulisi käyttää vähintään robo.txt, mutta pyrkiä muitakin ja käyttää kaikkia saatavia keinoja ja osallistua koneluettavien oikeuksien pidättämistapojen standardointityöhön. Suomi toi vastauksessaan esiin myös CITF:n (Copyright Infrastructure Task Force), joka pyrkii edistämään käyttötapauksia koneluettavien oikeuksien pidättämisten tekemiseksi.

Tiivistelmän kohdalla etsitään vielä sitä, mikä on riittävän tarkka, jotta tekijänoikeuden täytäntöönpano olisi mahdollista. Tekijänoikeuslaki on asetuksesta oma erillinen lainsäädäntönsä. Suomi korosti myös sitä, että tiivistelmän sisältämä tieto kouluttamisessa käytetyistä teoksista on tekijänoikeuden täytäntöönpanon kannalta kaikista keskeisin tieto. Pelkkä tieto mahdollisuudesta pidättää oikeudet tai koulutusaineistossa olevien teosten alasottaminen ei riitä, vaan mallien kehittäjien velvoitteet kunnioittaa tekijänoikeuksia tulisi olla aina niin kehittyneitä kuin mahdollista.

Keskustelu

TEKIJÄNOIKEUSASIOIDEN NEUVOTTELUKUNTA 2023-2027

Effin edustaja nosti esiin tekoälyn hyödyntämisen piraattisivustojen tunnistamisessa ja tällöin tekoälyä tulisi kouluttaa piraattilähteistä olevalla materiaalilla.

Medialiiton edustaja kiitti hyvästä kuvauksesta ja piti ministeriöiden aktiivisuutta erittäin tärkeänä. Käytännösääntöjen ja tiivistelmän luominen on kriittinen hetki luovalle alelle, sillä ne voivat luoda pohjaa tasapuolisemmalle neuvotteluasemalle.

Ylen edustaja kiitti myös selventävästä puheenvuorosta ja kysyi mahdollisesta kollisio-tilanteesta, ja kysyi, mikä olisi tekoälyasetuksen ja DSM-direktiivin suhde?

IFPI:n edustaja kysyi yleisällä tasolla neuvottelujen ilmapiiristä.

Vsi Kokko kysyi tarkentavan kysymyksen siitä, miten oikeudenhaltijoiden oikeuksia voisi toimeenpanna ja valvoa.

Vuopala vastasi kootusti, että lähtökohtaisesti asetuksen ollessa suoraan sovellettavaa, menisi se etusijalle, mutta kun asetuksessa viitataan olemassa olevaan tekijänoikeuslainsäädäntöön, ei ristiriidan pitäisi olla mahdollista. Toki viime kädessä asia ratkaistaisiin EUT:ssa tapauskohtaisesti. Lisäksi DSM on direktiivinä kehikko 27:lle eri jäsenvaltion kansalliselle tekijänoikeuslaille, joten käytännössä puhuttaisiin aina kunkin jäsenmaan kansallisesta laista. Tunnelma neuvotteluissa on ollut hyvä ja puheenjohtajat ovat antaneet aktiivisesti puheenvuoroja sekä oikeudenhaltijoille että tekoälyn kehittäjille. Toimeenpanon osalta on vielä liian aikaista sanoa millaisiksi käytännöt muodostuvat ja miten loppukädessä tekijänoikeutta voidaan suojata, riippuen myös siitä olisiko kyseessä siviili- vai rikosoikeusprosessi.

Tekijänoikeusinfrastruktuurin kehittäminen EU-tasolla

Vuopala kertoi EU-tason tekijänoikeusinfrastruktuurin ajankohtaisesta tilanteesta. Tällä hetkellä Copyright Infrastructure Task Force kattaa 15 EU/EFTA-maata (CITF) ja CITF kokoukset ovat kerran kuussa. Tavoitteena on, että jokaisesta jäsenmaasta tulisi edustaja. Työn tavoitteena on löytää yhteisiä käytäntöjä luovilla aloilla ja yhteiset periaatteet siitä, miten tekijänoikeusdatan yhteentoimivuutta ja luotettavuutta voidaan parantaa. CITF työ edellyttää riittävää asiantuntijuutta, sillä ytimessä on tietohallinta käytäntöjen kehittäminen. OKM:n rahoituksella Kansalliskirjasto koordinoi yhdessä Viron ja Latvian kanssa hanketta, jossa valmistellaan Tekoäly & tekijänoikeus -käyttötapausta, eli oikeuksien pidättämistä koneluettavalla keinolla metadataa hyödyntäen. Käyttötapausten tuloksia esitellään kesäkuussa pidettävässä avoimessa tilaisuudessa. Käyttötapausten avulla on liityntä tekoälyasetukseen ja asetuksen tuomaan kysymykseen siitä, miten oikeuksien pidättäminen käytännössä tapahtuisi ja kuinka asetuksen läpinäkyvyysvelvoitteet toimivat. Myös komissio ja EUIPO osallistuvat työhön ja seuraavaksi CITF työ pyritään vakiinnuttamaan EU-tasolle, mahdollisesti EUIPO:n.

Keskustelu

Aalto-yliopiston edustaja katsoi, että aiheesta olisi hyvä tiedottaa ja kouluttaa lisää Suomessa.

15.30 KV-asiat

WIPO:n hallitusten välinen komitea geenivarojen, perinteisen tiedon ja perinteisten kulttuuri-ilmausten suojasta; IGC-komitean 50. ja 51. kokoukset, sekä Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien pysyvä komitea; SCCR-komitean 46. kokous

Vuopala kertoi WIPO:n alaisten komiteoiden tulevista kokouksista ja kokouksiin valmistautumisesta huomioiden EU:n koordinointi kantojen muodostamiseksi. Tulevien komiteoiden kokouksissa vaikuttaa myös polarisoituva geopolitiittinen tilanne, joka on elänyt viimeiset 20 vuotta. Vuodesta 2007 alkaen on korostunut etenkin kehittyvien maiden intressit ja alkuperäiskansojen aseman kunnioittaminen. IGC-komitea geenivarojen, perinteisen tiedon ja perinteisten kulttuuri-ilmausten suojan 50. kokous on maaliskuussa ja 51. kokous kesäkuun tienoilla. Suomi ja Brasilia jakavat komitean puheenjohtajuuden.

Seuraava, tekijänoikeuden ja lähioikeuksien pysyvän komitean SCCR:n 46. kokous on 7.–11.4.2025 ja kokouksessa tullaan käsittelemään muun muassa lähettäjäyritysten sopimustekstiä (Broadcastin treaty). Lähettäjäyritysten suojaa koskevaa nk. Broadcasting sopimusta on yritetty saada aikaan yli 20 vuotta ja se kohdistuisi lähetettävän signaalin suojaamiseen. Sopimuksella ei suojattaisi sisältöä. Sopimuksen tekemiseksi saatetaan kutsua koolle diplomaattikonferenssi, sillä SCCR:n asialistalle on tarve saada uusia asioita, erityisesti tekoälyyn liittyviä kysymyksiä. Lisäksi Wipossa on yleiskokous heinäkuussa ja ensi vuonna pidetään pääjohtajan vaalit.

Keskustelu

Näyttelijäliiton edustajan kysyi Pekingin sopimuksen tilanteesta.

Vuopala vastasi, että sopimus audiovisuaalisten esitysten suojasta hyväksyttiin 2012 ja se on tullut voimaan 2020. Tällä hetkellä 48 valtiota on sopimuksen ratifioinut. EU ei ole liittynyt sopimukseen.

15.48 Kokous päättyy